

Кафедра: Еңбек гигиенасы.

**Тақырыбы: Еңбек гигиенасының негізін салушы
Қазақстанның ғалымдары.**

Орындаған: Бестембаев Б
Тексерген: Тоғызбаева Қ.Қ
Факультет: Қ.Д.С
Группа: 501-1к

Жоспар.

□ Кіріспе

□ Негізгі бөлім.

A. Еңбек гигиенасының даму тарихы.

B. Еңбек гигиенасының Қазақстанда дамуы,
еңбек гигиенасы кафедрасы.

C. Қазақстандық химик ғалымдар

□ Қорытынды бөлім.

□ Пайдаланылған әдебиеттер.

Кіріспе.

- **Еңбек гигиенасы-** көптеген ғалымдардың зерттеуі кезінде жоғарғы жетістіктерге жеткен үлкен байлы және ерекше тарихқа ие.

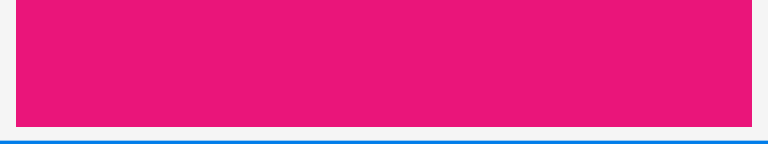
Еңбек гигиенасының даму

тарихы.

- Бірінші кәсіптік аурулар туралы тұжырым ежелгі Греция мен Римдағы Гиппократ, Плиния және Гален еңбектерінде кездеседі.

Гиппократ(460-377 б.з.д) қазба байлықтары шаңдарының зиянды әсер етуі туралы жазған.

- Ол алғаш рет қорғасынның токсикалық әсері мен интоксикация тудыру жағдайы туралы жазып, оған «қорғасындардың әсері» деген анықтама берді. Кейінірек Гален қорғасын шаңымен туындайтын патология жайлы түсініктеме берді. Улкен Плиний жер байлықтарын қазу кезіндегі тыныс алу жүйелеріне әсері туралы жазды.

Еңбек гигиенасының Ресейде дамуы қоғамдық-экономикалық фармация, техника мен мәдениеттің дамуымен байланысты. Ал XIX ғасырдың екінші жартысында жұмыс қозғалысы және еңбек шарттары мен өндірістердің дамуымен болды.

I Петрдің кезінде металлургиялық зауыттар, металл өндіретін зауыттар, қару жарақ шығаратын шеберхана салына бастаған. Орыстың табиғаттанушысы М.В. Ломоносов өзінің трактатында "алғашқы металлургия мен қазба байлықтардың жұмыстарының негізі." (1763) гигиена мен тау-кен жұмысшыларының еңбек қауіпсіздігіне, желдендіруіне, жеке киімдеріне көңіл бөлген.

В.И. Ленин , жұмыскерлердің қажеттіліктерін біле отырып, Ресейдегі жұмысшылардың жағдайы туралы жазды:" Мыңдаған және он мыңдаған адамдар, басқа біреудің байлығы үшін еңбек етіп, аштықтан, анықталмаған аурулардан, демалыстың жеткіліксіздіген және жиі тұрғын үйлерінің болмауынан қаза табады».

Еңбек гигиенасының дамуында А.П.Доброславиннің (1842-1889) еңбегі зор. Оның идеялары еңбек жағдайындағы факторлардың адам организміне әсер етуі жайлы жазылған. А.П. Доброславиннің негізгі еңбегінде фабрикалардағы жұмыстардың ауыр еңбек жағдайы және кәсіптік уланудың көріністері жайлы айтылған.

Біздің мемлекеттегі гигиеналық бағыттағы дәрігерлерді оқыту және дайындау арнайы программа бойынша 24 санитарлық-гигиеналық факультеттер негізінде Лениградтық санитарлы-гигиеналық медициналық институтта жүргізілді. Бұл жоғарғы оқу 1947ж санитарлы гигиеналық дисциплина мен ғылыми техникалық жұмыстардың дамуы негізінде кадрларды дайындау үшін құрылған.

Еңбек гигиенасының Қазақстанда дамуы, еңбек гигиенасы кафедрасы.

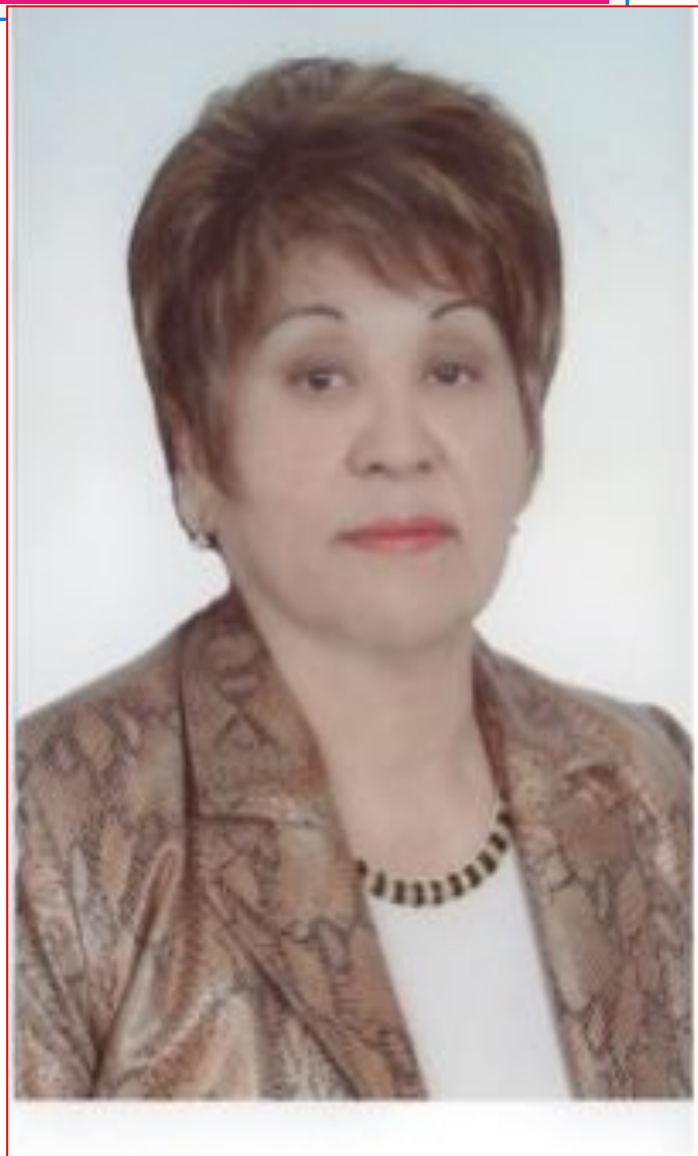
- Еңбек гигиенасы кафедрасы алғаш рет профессор Қ.Қ Тоғызбаеваның ұйымдастыруымен 1992 жылдың 1 маусымында ашылды. Кейін, оқу сағаттарының күрт қысқаруына байланысты, кафедра курс болып қалып, 2011 жылдың 1-қыркүйегінен бастап қызмет аясының кеңеюіне байланысты қайтадан кафедра статусына ие болды.
- Қазіргі уақытта кафедрада 2 медицина ғылымдарының докторы – кафедра меңгерушісі профессор Қ.Қ Тоғызбаева және кафедра профессоры Ж.Д. Бекмагамбетова; м.ғ.к., доцент Л.С. Ниязбекова; оқытушылар – Д.Д. Жүністаев, Л. Б. Сейдуанова, А.К. Сайлыбекова, А.Б. Нуршабекова, Ш.К. Мырзахметова, А.А. Шарипова; аға лаборанттар – А.Б. Сейдалина, Р. Махамбетова; лаборант – Н. Тауасарова жұмыс істейді.

- Әртүрлі кезеңдерде кафедрада м.ғ.д., профессор А.А. Лукашев, м.ғ.к., доцент А.П. Филин; м.ғ.к. К.С. Абсаттарова және т.б. жұмыс істеді.

□ М.ғ.д., профессор Тоғызбаева Қырлығаш Қабдешевна – республикамызда белгілі ғалым-гигиенист, еңбек гигиенасы мен медицинасы саласындағы біліктілігі жоғары маман; тәжірибелі педагог және әдіскер, кафедраға құрылған күнінен бастап жетекшілік етіп келеді. ҚазҰМУ Ғылыми Кеңесінің және медициналық-профилактикалық факультет Кеңесінің, Ғылыми-әдістемелік кеңестің мүшесі, «ҚазҰМУ жаршысы» журналы редакторының орынбасары, факультеттегі ҒППК мүшесі.

Қ.Қ. Тоғызбаева көп жылдар бойына келесі мәселелерді зерттеумен айналысып келеді:

түрлі физикалық-химиялық қасиеттеріне байланысты көмір шаңынан туындаған пневмокониоздың этиологиясы мен патогенезі, соның ішінде метаморфизм кезеңінде де;

Қоршаған орта мен ауыр металдар әсері мәселелері;

Алматы қ. ЕПҰ медициналық жұмысшыларының еңбек жағдайы мен денсаулық жағдайы;

Алматы қ. жолаушылар автокөлігі жүргізушілерінің еңбек жағдайы мен денсаулық жағдайы

□ Ғылыми зерттеулері нәтижелері бойынша 250 ғылыми еңбегі жарық көрсе, оның 70-тен астамы шет елдерде шыққан (АҚШ, Чехословакия, Германия, Италия, Испания, Польша және б.), түрлі Халықаралық және Республикалық сиездерде, симпозиумдарда және конгрестерде 100-ден астам баяндамалар жасалды. 2009 жылдан бері ол жыл сайын ганновер қаласында өтетін Халықаралық конгреске қатысып, секцияға жетекшілік етеді және Еуропа жаратлыстану ғылымдары академиясының құрамына сайланды. Сол жерде еңбек гигиенасы мен медицинасы саласындағы көрнекті жетістіктері үшін Р. Кох атындағы медаль мен Ар-намыс Орденімен марапатталды (2009 ж., 2011 ж.). Жұмыс істеген кезең барысында ҚР ДМ, ҚазҰМУ мақтау грамоталарымен, алғыс хаттарымен, ақшалай сыйақылармен бірнеше мәрте марапатталған. Мысалы, 2011 жылы Қ.Қ. Тоғызбаева ҚР ДМ «Денсаулық сақтау ісінің үздігі» төсбелгісімен, Тәуелсіздіктің 20 жылдығына қарсы ҚР Президентінің Үкіметтік наградасымен марапатталды

- Проф. Қ.Қ. Тоғызбаева сонымен қатар «Санитарлық нормалар мен ережелердің»; орыс тіліндегі (2009 ж.) және мемлекеттік тілдегі (2010 ж.) «Гигиена» оқулығының; 2-х томдық «Медицина труда» (2010 ж.), екі тілде (мемлекеттік және орыс) 20 әдістемелік құралдардың авторлары қатарында.

□ Профессор Бекмагамбетова
Ж.Д. 2009-2010 жж
Қазақстанда алғаш шыққан
«Гигиена» оқулығының
авторлар қатарында. Бұрын
(2002 ж., 2004 ж.) жасалып
жарық көрген «Радиационно-
экологические аспекты
безопасности населения» и
«Радиациялық гигиена» оқу
кұралдарының да
авторларының бірі.

- Профессор Бекмагамбетова Ж.Д. жүйелі түрде Республикалық, Халықаралық ғылыми және ғылыми-білім конференциялардың жұмысына қатысады.

Профессор, д.м.н., Бекмагамбетова Ж.Д.

□ Ниязбекова Лаззат Сакеновна – кафедра доценті, медицина ғылымдарының кандидаты. 60 ғылыми еңбегі, басқа авторлармен бірге екі тілде 10 әдістемелік құралы, мемлекеттік тілдегі «Еңбек гигиенасы бойынша тәжірибелік сабақтардың жетекші құралы» жарық көріп, Халықаралық және Республикалық конференцияларда 10-нан астам баяндама жасаған.

Ниязбекова Л.С. оқу үрдісінде студенттерді оқытудың инновациялық әдістерін пайдаланады. Ғылыми-әдістемелік тұрғыдан жоғары деңгейде дәріс оқып, практикалық сабақтар жүргізеді. Шеберлік кластарын өткізеді.

«Қоғамдық денсаулық сақтау» мамандығына (МЖБС-2006) арналған «Еңбек гигиенасы» пәні бойынша Типтік оқу бағдарламасының авторлары қатарында.

«Еңбек гигиенасы» пәні бойынша Типтік оқу бағдарламасына сәйкес 2011 ж. ПОӘК дайындауға белсенді қатысты.

Кафедра ұжымы келесі пәндер бойынша ҚР медициналық жоғары оқу орындарына арналған Типтік оқу бағдарламаларының жасаушысы болып табылады:

«Еңбек гигиенасы» – «Қоғамдық денсаулық сақтау» мамандығына;

«Радиациялық гигиена» – «Медициналық-профилактикалық іс» мамандығына;

«Фармацевтикалық гигиена негіздері» – «Фармация» мамандығына.

«Жалпы гигиена» – «Медициналық-профилактикалық іс» мамандығына;

Қазақстандық химик ғалымдар

- Қазақстанда химия ғылымының дамуына аянбай еңбек сіңіріп, аттары әйгілі болған ғалымдар өте көп. Солардың ішінен Е.Н. Өзірбаев, Ә.Б.Бектұров, Б.А.Бірімжанов, М.А. Горяев, Б.А.Жұбанов, Е.Е.Ерғожин, А.Ш. Шәріпқанов т.б. үлестері зор. Қазақ тілінде жоғары оқу орындарына арналған тұңғыш оқулықтар, оқу құралдары және сөздіктер жазған химик ғалымдар: К.Аханбаев, Б.А. Бірімжанов, Н.Н.Нұрахметов, Х.Д.Молдағалиев т.б

- Михаил Ильич Усанович – Қазақстан Ғылым академиясының академигі, химия ғылымының докторы болған, дүние жүзіне белгілі ғалым. 1938ж. М.И.Усановичтің ұсынысымен, “Қышқылдар мен негіздердің теориясы” ғылымға енді. Негізгі ғылыми жұмыстары ерітінділер теориясына арналған.
- Закүмбаева Гаухар Дауленқызы – қазір Қазақстан Республикасына еңбегі сіңген ғылым қайраткері, органикалық катализ және электрохимия институтын басқарған. Д.И.Менделеевтің периодтық жүйесінен элементтердің адсорбциялық қасиеттерін толық зерттеп қарастырған.

Қорытынды.

- «visiting professors» аясында ҚазҰМУ-ға ірі ғалымдар мен мамандар шақырылды:
-
- Джусупов К.О., м.ғ.к., қоғамдық денсаулық сақтау кафедрасының доценті (Қырғызстан халықаралық университетінің Медицина жоғары мектебі, Бішкек қ.)
- Чандрян Ачутан, м.ғ.д., еңбек гигиенасы және қоршаған орта кафедрасының профессоры (Небраска Университеті, Омаха, АҚШ)
- Тадевосян А., м.ғ.д., қоғамдық денсаулық сақтау кафедрасының профессоры (Ереван мемлекеттік медицина университет, Ереван қ.)
- Клаудио Колозио, д.м.н., профессор, зам. директора Международного центра изучения пестицидов и предупреждению рисков (Университет Милана, Милан, Италия)
- Федерико Мариа Рубино, м.ғ.д., профессор, Метабономика и аналитикалық токсикология бойынша зертхананың аға ғылыми қызметкері (Милан Университеті, Милан, Италия)
-
-

Пайдаланылған әдебиеттер.

- WWW. Google. kz
- WWW. Yandex интернет желісі.

Назарларыңызғы рахмет!